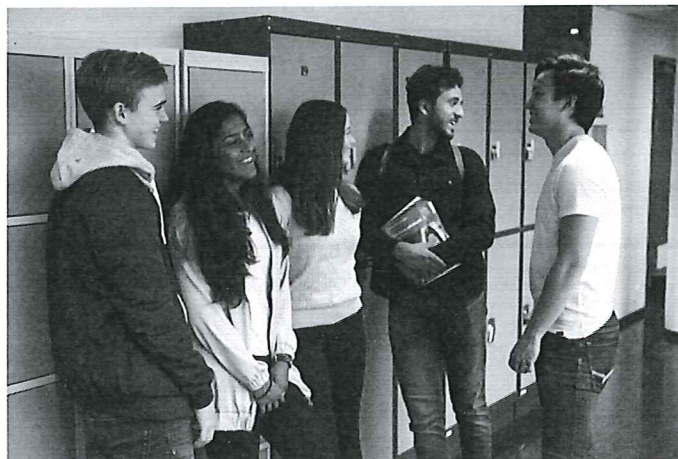

Fagforbundets ungdomsbarometer 2017

Silje Andresen og Anne Hege Strand

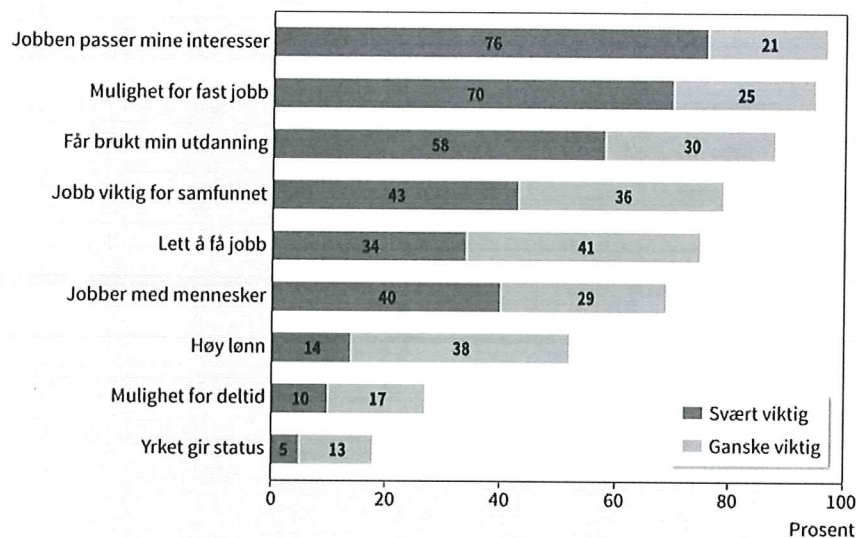
Hvordan står det til med de unge?

Gjennom oppslag i media har det blitt skapt et inntrykk av at ungdom ønsker seg stor grad av fleksibilitet, og at det aller viktigste er selvrealisering. Er det sånn at de ikke bryr seg om fast ansettelse og at de ikke er særlig opptatt av fagforeninger. Hva mener og tror de om sin egen posisjon på arbeidsmarkedet, om fellesskapsløsninger og hva mener de om politiske saker?

Dette har vi spurt ungdom mellom 16 og 25 år om. Vi har telefonintervjuet et representativt utvalg av 1000 unge over hele landet, og gjennomført 41 kvalitative dybdeintervjuer.

Nå skal vi presentere noen smakebiter fra rapporten...

Yrkesvalg – hva er viktig?

Nå skal jeg spille av to sitater fra to forskjellige elever vi intervjuet som gikk på studiespesialisering.

Jeg ønsker meg et typisk norsk A-4-liv, jeg. Fast jobb og sikkerhet er viktig for meg (elev, studiespesialisering, 17 år).

Jeg har lyst til å utdanne meg til noe der jeg får jobbe med mennesker som trenger meg. Jeg har lyst til å gjøre en forskjell, men jeg vet ikke helt hva det blir enda (elev, studiespesialisering, 17 år).

Sitatene oppsummerer på en fin måte det de unge mente var viktigst for dem i valg av yrke. De vil at jobben skal passe deres interesser, de ønsker mulighet for fast jobb, det er viktig for dem at de får brukt den utdanningen de har eller kommer til å ta, og at jobben skal være viktig for samfunnet. → egenutvikling, trygghet og samfunnsnytte er stikkord her.

Utsikter til fast jobb er aller viktigst for ungdommer som allerede er i jobb. Det er ikke overraskende at denne gruppa er mer opptatt av dette spørsmålet enn elever og studenter, siden de har en viss erfaring fra arbeidslivet.

Elever og studenter er mer opptatt av at man skal få brukt utdanningen sin i en framtidig jobb enn de ungdommene som allerede er yrkesaktive. Noe av forklaringen kan være at unge med full jobb ikke har prioritert å ta lang utdanning, og dermed er mindre opptatt av dette spørsmålet.

Hva bringer framtidas arbeidsmarked?

- 90 prosent tror det vil bli bruk for deres utdanning i årene fremover
- 16 prosent tror de vil måtte bytte jobb
- 50 prosent tror de må ta etterutdanning

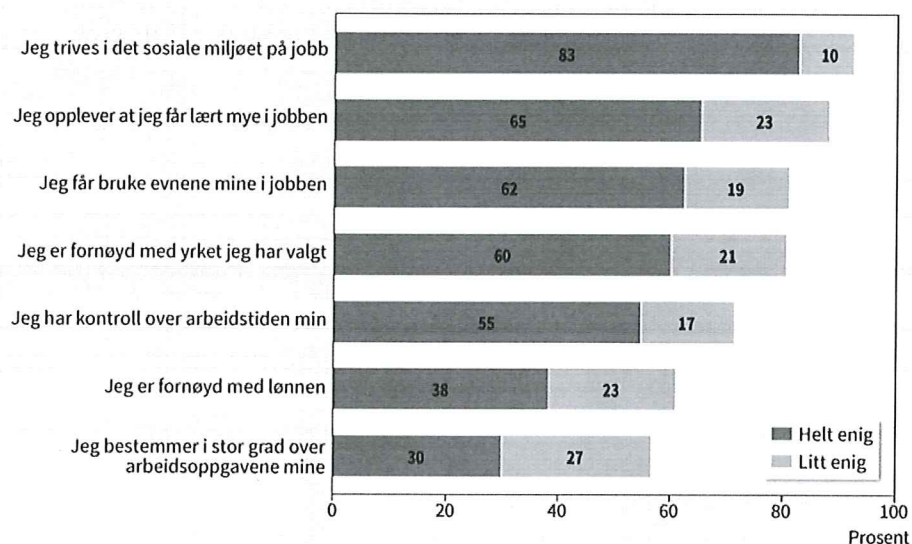
Ungdommene i vår undersøkelse har i hovedsak tro på framtida. Hele 90 prosent er helt eller litt enig at det vil bli bruk for deres utdanning i mange år framover.

Når det gjelder omstillinger i arbeidsmarkedet i gir de unge et uttrykk for en viss usikkerhet om hvor store disse endringene vil bli. 16 prosent tror de vil måtte bytte jobb jevnlig. Halvparten tror at det blir behov for å ta etterutdanning.

De ungdommene vi intervjuet var også bevisste på at arbeidslivet trolig vil gjennomgå store endringer i løpet av deres yrkesaktive liv. Men det var lite bekymring å spore. Noen fortalte at de trodde framtidas arbeidstakere oftere måtte skifte jobb enn det som er vanlig i dag og de trodde nok de måtte etterutdanne seg. Men dette ble ikke framstilt som et problem. En helsefagarbeider vi intervjuet sa det slik:

Jeg er trygg på at det vil være bruk for meg. Men jeg tenker på at jeg trolig kommer til å ta en eller annen videreutdanning en gang. Vet ennå ikke helt hva det skal bli, jeg må vurdere hvilke felt jeg har lyst til å gå videre med. Det har blitt mer vanlig for helsefagarbeidere å ta videreutdanning, for eksempel innenfor velferdsteknologi eller alderspsykiatri

Yrkestilfredshet

Så er det de unge som allerede er i jobb. Hvordan trives de i yrket sitt?

Over 90 prosent av de unge trives i det sosiale miljøet på jobben. Rundt 8 av 10 sier seg fornøyd med det yrket som de har valgt.

Dette er høye tall – og det må sees som svært positivt at unge trives i arbeidslivet. Det store flertallet er også enig i at de får lært mye i jobben og at de får brukt evnene sine.

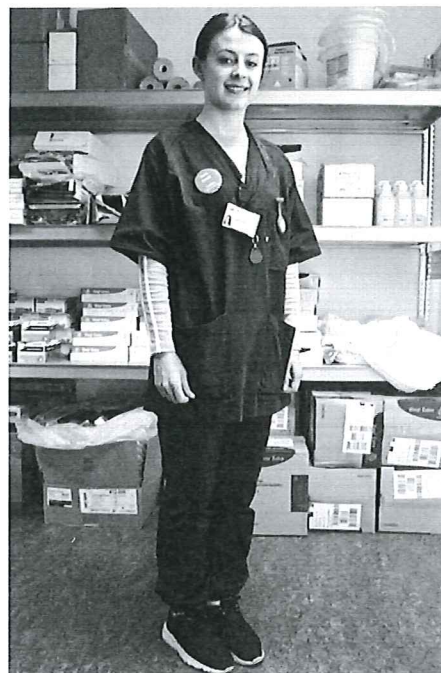
Når det gjelder autonomi i arbeidssituasjonen, altså om de opplever at de har kontroll med egen arbeidstid og arbeidsoppgaver er det mer delte meninger.

3 av 4 mener de har kontroll over arbeidstiden, mens halvparten mener de bestemmer over arbeidsoppgavene sine.

Svarene fra spørreundersøkelsen varierer noe med de unges bakgrunn

Unge med yrkesfaglig bakgrunn er mest fornøyd

- Menn er mest fornøyd med det sosiale miljøet
- De som jobber deltid er minst tilfreds med valg av yrke

Et interessant funn fra denne undersøkelsen er at unge med yrkesfaglig bakgrunn er de som har høyest yrkestilfredshet. De er i størst grad fornøyd med at de lærer noe på jobben, de er fornøyd med det sosiale miljøet, hvilket yrke de har valgt, kontroll over arbeidstid og arbeidsoppgaver og de er mest fornøyd med lønnen.

Nå skal vi høre fra en helsefagarbeider:

I hjemmesykepleien lærte jeg utrolig mye. Ikke minst om mennesker. Jeg lærte å bruke alle sanser, også lukt og lyd, for å finne ut hvordan folk hadde det. Jeg lærte også å jobbe selvstendig (helsefagarbeider, 24 år).

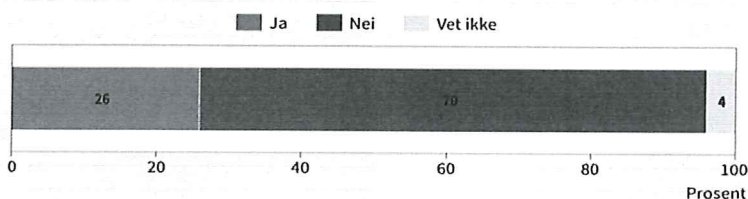
Vi fant også at menn er mer fornøyd med det sosiale miljøet enn kvinner.

Når det gjaldt de unge som jobbet deltid var det de som var minst tilfreds med valg av yrke.

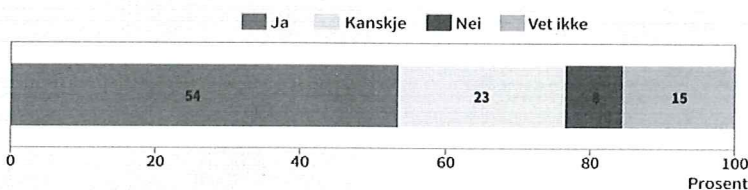
Det kom også frem i de kvalitative intervjuene at de unge ikke ønsket seg midlertidige stillinger. De unge ønsker seg både fast stilling og fulltids jobb rett og slett fordi det er mer forutsigbart.

Fagorganisering

Er du medlem av en fagforening eller et fagforbund?

Tror du at du vil melde deg inn senere?

Unge og fagorganisering

Vi finner at unge i liten grad er fagorganisert – i vår undersøkelse svarte 1 av 4 at de er medlem av en fagforening eller et fagforbund.

Det er likevel viktig å legge merke til at dette gjelder hele aldersgruppen, altså 16-25 år. Dersom vi ser på eldste, de mellom 20 og 25 år, så øker andelen fagorganiserte til 40 prosent eller 4 av 10. Det samme gjelder for unge i fulltidsjobb hvor også 4 av 10 er fagorganiserte. Dette er jo bare litt lavere enn organisasjonsgraden i Norge som er på 49 prosent.

Videre så spurte vi de som ikke var fagorganisert om de kom til å melde seg inn i en fagforening senere. Til dette svarte over halvparten ja og 23 prosent kanskje (markert i grønt og gult på den nederste figuren her). Bare 8 prosent svarte nei og 15 var usikre om de kom til å fagorganisere seg.

Hvis ungdom faktisk gjør som de sier i denne undersøkelsen så er det mye som tyder på at dagens organisasjonsgrad vil bli opprettholdt.

Vi spurte også de uorganiserte unge om hvorfor de ikke var medlem av en fagforening. Hele $\frac{3}{4}$ svarte enten «jeg vet ikke» eller «jeg går på skole». Det var bare 7 prosent som svarer at de ikke vet hva en fagforening er og 18 prosent, altså færre enn 1 av 5 svarte at de ikke var interessert.

Alt i alt står det kanskje ikke så dårlig til med unge og fagorganisering. Vi tolker disse funnene som at fagbevegelsen har et stort potensiale for å rekruttere unge, men at behovet for informasjon nok er stort – all den tid 4 av 10 svarte at de ikke vet hvorfor de ikke er medlem.

Generell politisk interesse

- Om lag halvparten av de unge er interessert i politikk
- Få jobber aktivt med politiske saker
- Lav tillit til politikere

Nesten alle unge uttrykker en positiv holdning til den nordiske velferdsmodellen, ved å være opptatt av å betale skatt og bekjempe økonomiske forskjeller.

Å fange unges interesse for politikk er grunnleggende for å videreføre et demokratisk samfunnssystem. Om lag halvparten av de unge i vår undersøkelse oppgir at de er interessert i politikk.

Det betyr samtidig at den andre halvparten ikke er særlig politisk interesserte.

Politikk framstår også som vanskelig for unge – om lag halvparten mener at politikk av og til er så komplisert at de ikke skjønner noe av det.

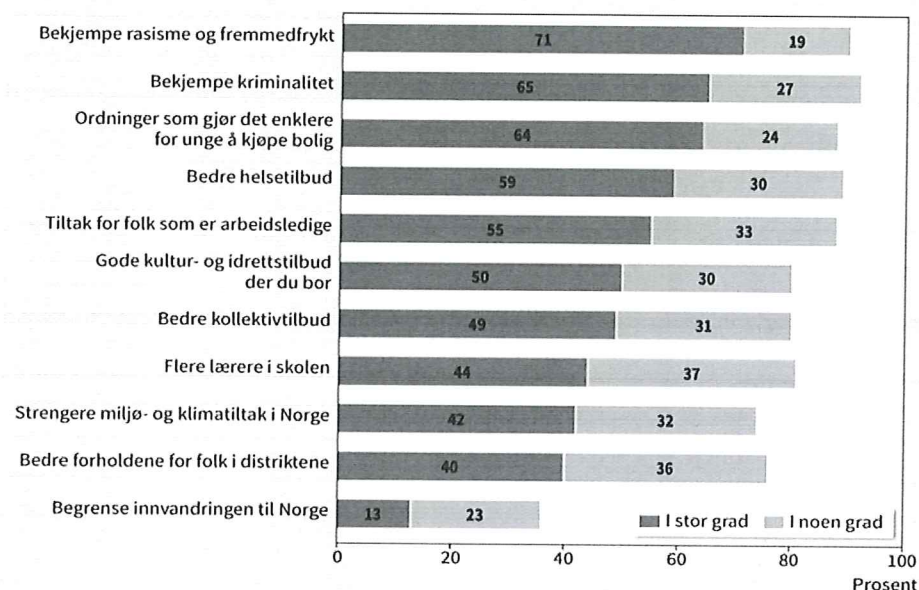
Vi fant også at få unge er særlig politisk aktive – 1 av 10 jobber aktivt med politiske saker.

I tillegg har unge relativt lav tillit til politikere.

Å fange unges interesse for politisk arbeid kan derfor bli en utfordring i årene framover. Både vår undersøkelse og andre undersøkelser finner at unge utøver et stort engasjement på sosiale medier. Spørsmålet er om dette engasjementet kan erstatte det å være aktivt med i organisasjonsliv og politikk. Det kan hende at unge må bli bedre på å kjempe for det samfunnet de ønsker seg gjennom de tradisjonelle kanalene, særlig i et arbeidsliv som stadig er i endring.

Et noe mer positivt bilde finner vi dersom vi ser på unges engasjement for politiske enkeltsaker.

Politiske saker

Denne figuren viser en oversikt over politiske saker unge er opptatt av.

Tre på topp på denne listen er:

Å bekjempe rasisme og fremmedfrykt

Å bekjempe kriminalitet

Og å gjøre det enklere for unge å kjøpe bolig.

Over 60 prosent av de unge mener disse sakene er SVÆRT viktige. Hvis vi legger til svarene fra de som i noen grad er enige er vi oppe i over 80 prosent av de unge.

Her er et sitat:

Å bekjempe rasisme er viktig. Folk har et inntrykk av at alle som ikke er fra Norge er kriminelle. Det merker jeg hvert fall i min by, hvor vi har mange innvandrere, man må slutte å anta at folk er kriminelle på grunn av bakgrunn (assistent bofellesskap, 19 år).

Interessant nok så kommer bedre helsetilbud og tiltak for arbeidsledige høyere på listen enn for eksempel kollektivtilbud og flere lærer i skolen, som kanskje kan regnes som mer typiske ungdomssaker.

Klima kom også et stykke ned på denne listen, kanskje mest fordi spørsmålet

som ble stilt var om det var viktig å ha «strengere miljø- og klimatiltak i Norge».

Det ser ut for at unges klimaengasjement strekker seg ut over Norges grenser – og en ungdom uttrykte det slik:

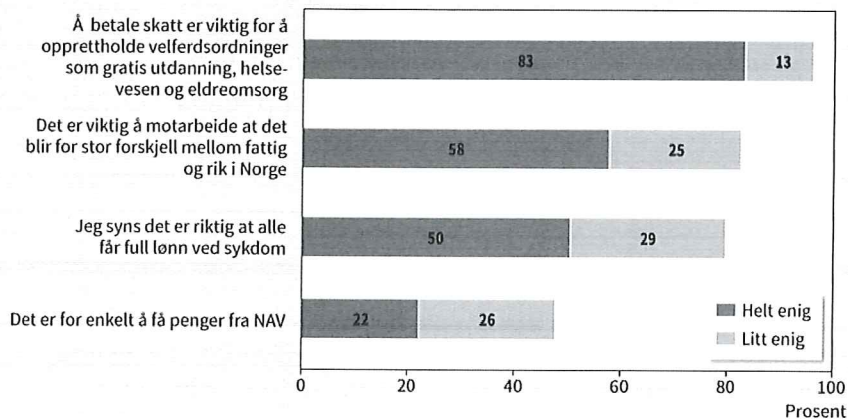
Det er mye viktigere at man begynner å kjøre elbiler i andre land, som i USA og i Kina. Vi har ingenting å si. Vi er like mange som en halv by i England. Dersom Norge gir opp oljen, vil det ikke gjøre så stor forskjell (elev, studiespesialisering, 17 år).

KUTTET:

Klima kommer et stykke ned på listen, men dette nyanseres i de kvalitative intervjuene, der kom det fram at tiltakene også må skje i andre land.

Klimakrisen er menneskeskapt, og vi har et ansvar. Det skulle for eksempel ikke vært et tema å bore etter olje i Lofoten (butikkansatt, 22 år).

Holdning til velferdsstaten

I Norge er det stor oppslutning om velferdsstaten. For å kunne videreføre velferdsstaten også i fremtiden er det vesentlig at også unge slutter opp om denne samfunnsmodellen.

Hvordan er så holdningen blant de unge?

Vi har undersøkt noen forhold, som kan gi en indikasjon på dette.

Unge er svært positive til å betale skatt for å opprettholde viktige velferdstjenester. (96% helt enig, litt enig)

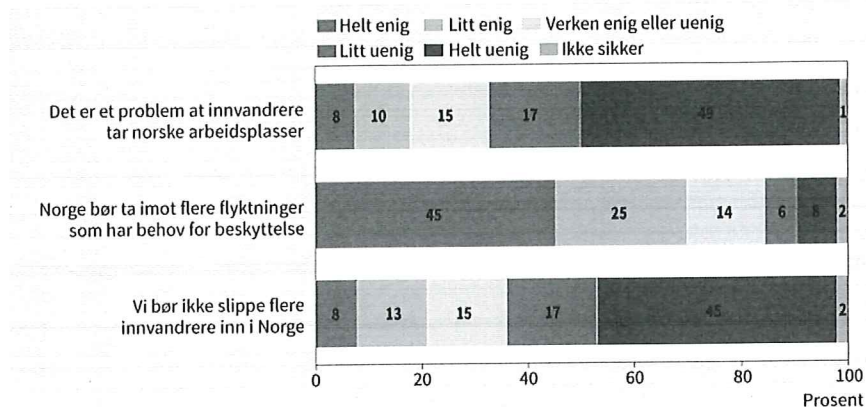
Det var også stor enighet om at det er viktig å motarbeide for store forskjeller mellom fattige og rike (over 80 % helt eller litt enig)

Når det gjelder mer spesifikke sider ved velferdsstaten var det mer variasjon i svarene:

Et stor flertall mener det er riktig å utbetale full lønn ved sykdom (nesten 80 prosent)

Mens det var litt mer blandede holdninger til utbetalinger fra NAV. Litt under halvparten av de unge var helt eller litt enig i at det er for enkelt å få penger fra NAV.

Holdninger til innvandring

Som vi så ovenfor i gjennomgangen av unges interesse for politiske saker, så er ungdommene svært opptatt av å bekjempe fremmedfrykt og rasisme.

Er det slik at det er grunn for å være optimist med tanke på et flerkulturelt Norge?

Vi utdypet dette temaet noe og be unge ta stilling til tre ulike påstander om innvandring?

Et flertall er uenige i at det er et problem at innvandrere tar norske arbeidsplasser.

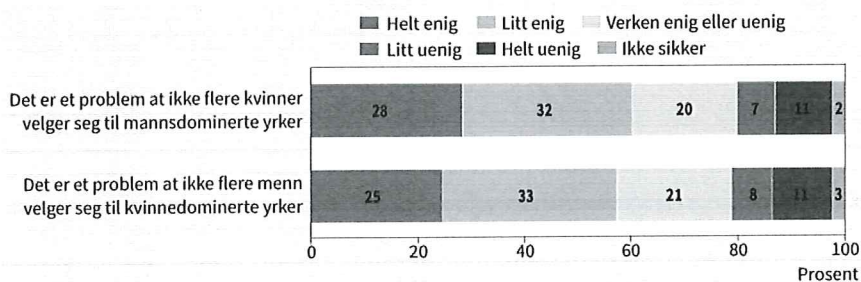
Et flertall av de unge var enige i at Norge bør ta imot flere flyktninger som har behov for beskyttelse.

Om lag halvparten av de unge uttrykker seg positivt til innvandring og flyktninger.

Totalt sett så er det likevel slik at unges holdninger til innvandring er delt: Et flertall uttrykker positive holdninger, mens om lag 15 prosent er mer negative, mens 15 prosent ikke uttrykker noen klar mening om innvandring

og er verken enig eller uenig i utsagnene.

Holdninger til likestilling i arbeidslivet

Det er nesten like mange kvinner som menn i arbeidsstyrken i Norge. Dette skiller Norge fra de fleste andre land og er viktig for likestillingen.

Samtidig har Norge et svært kjønnsdelt arbeidsmarked – hvor med typiske kvinne- og mannsyrker.

Det er flere kvinner i helse- og sosial, og undervisning. Mens det er flest menn i industri, bygg, anlegg og IT.

Kvinner tjener også mindre enn menn, dels på grunn av kjønnsstypiske yrkesvalg, og dels fordi det er mer utbredt med deltid blant kvinner.

I spørreundersøkelsen ble ungdommene bedt om å ta stilling til to påstander om tradisjonelle yrkesvalg.

Er det et problem at kvinner ikke velger mannsdominerte yrker?

Er det et problem at ikke menn velger kvinnelederte yrker?

Svarene viser at unge mener at begge deler er et problem: om lag 60 prosent av de unge svarer at begge deler er et problem.

Den samme problemstillingen ble også tatt opp i intervjuene. Der pekte unge på at mangelen på likestilling starter i småbarnsalderen, at jenter og gutter

oppdras ulikt og at mange unge har vokst opp i familier med tradisjonell arbeidsdeling som de tar med seg videre i eget liv.

For en bedre kjønnsfordeling i yrkeslivet pekte unge i intervjuene på at rollemodeller kan være avgjørende. For eksempel mannlige lærere i skolen.

Hva er utfordringene?

- For fagbevegelsen: Å nå ut til ungdommen. Blant dem som er uorganiserte, svarer nesten halvparten enten at de ikke vet hvorfor eller at de ikke vet hva en fagforening er. Da har dere en jobb å gjøre. Noen må fortelle dem betydningen av å være fagorganisert.
- For arbeidslivet: denne generasjonen blir ikke pensjonister før om drøye 50 år. Det ventes store omstillinger. Ungdommen stoler på at videreutdanning og jobbskifte skjer i trygge former, noe det må legges til rette for nå.
- For samfunnet – Det norske samfunnet er i stor grad basert på tillit. De unge er litt mindre tillitsfulle enn den eldre generasjonen. Ikke minst kommer dette til uttrykk gjennom lav tillit til politikere. En utfordring blir å få engasjementet deres på sosiale medier over i organisert, politisk arbeid.

